

Ste se prijeli za gumb, ko ste pogledali sliko? — Foto: Franc Perdan

Prihodnjič:

... Med vrati letala je zasvetila zelena luč. Znak za skok. Janez se je pognal v navidezen nič pod seboj. Zagrnila sta ga noč in tišina. Pišč zraka. Skali višinomera in štoparice sta se svetlikali v blede zelenkasti barvi. Rdeča luč na čeladi mu je obraz pošastno osvetljevala. On in noč. Bila sta sama ...

Stran 3:

- PAPUINCI — privatno

Stran 5:

- »Dober prijatelj« je Janezu namenil smrt

Stran 6:

- »Beograjska ponlad« v molu

Stran 7:

- Prešernova podoba

Stran 8:

- Ali je filmska vzgoja res nepotrebna?

Stran 10:

- Zala — najmanjša vas

Vaše mnenje, tovariš Prešeren?

Številni intervjuji, ki so jih ob letošnji obletnici npletli nadebudni novinarji z Williamom Shakespearjem, so nas napotili, da smo tudi mi izbrali za žrtev podobnega pogovora našega velikega pesnika Franceta Prešerna. Imeli smo nekaj težav z iskanjem njegovega sedanjega naslova, toda naposled smo prav domiselno premostili tudi to prepreko. Naši vrli dacarji smo dali zaupno vedeti, da nameravamo doktorju za odgovore plačati masten honorar in lahko si mislite, da vneti možje pri davkarji niso odnehali, dokler niso staknili Prešernovega naslova in mu poslali terjatev za plačilo davka na izredni dohodek. Tako smo prišli do naslova tudi mi in jezičnemu dohtarju je bila naša potegavščina tako všeč, da nam je rade volje poslal odgovore na prav vsa vprašanja!

VPRASANJE: Kot sina kmečke matere vas gotovo zanima gorenjsko kmetijstvo. S kakšnimi težavami se srečuje upravnik kmetijske zadruge?

ODGOVOR: Al spet velika bo izguba, sam ne ve, al občina pokrila jo bo, sam ne ve, al konec leta bo rotiral, sam ne ve.

VPRASANJE: Ali ste opazili, kaj se je že večkrat zgodilo s travo, pokošeno na združenih travnikih?

ODGOVOR: Zg'nila je, ak pobrana ni bila ob uri pravi.

VPRASANJE: Problemi prehodnega turizma na Gorenjskem?

ODGOVOR: Turist pride v Gorenjske puščavo, asfalta zmanjka, noč na zemljo pade, nobena luč se skoz temo ne vkrade, po motelu hrepenč se vleže v avto.

VPRASANJE: Kako bi delovnemu kolektivu razložili pojav, da se delavski svet po izvršeni integraciji kar naenkrat spet odloči za odcepitev in samostojnost?

ODGOVOR: Direktor ti je v skrbno sestavljen elaborat nestanovitven ujel DS.

VPRASANJE: Kakšna je pot poštenega kritika razmer v podjetju?

ODGOVOR: Kjer kritizira, mu je z odpovedjo pot posuta, kjer si poišče službo, sovražnikov jezéro nabere si okrog, in v eno mero s togotnimi jeziki vodilnj aparat vanj buta.

VPRASANJE: Prosvetni delavci so močno nezadovoljni s prejemki in pogoji za delo. Kaj jim svetujete?

ODGOVOR: Popusti prosvetno rabo prosvetarček in fluktuiraj v upravo.

VPRASANJE: Ali ima človek brez zvez upanje, da bo dobil stanovanje?

ODGOVOR: Okrog ga drvita skrb in potreba, stanovanja ne najde revež, ak preiše vse pisarne, kar jih strop pokriva občinski.

VPRASANJE: Kaj pa bi rekli o upokojencih?

ODGOVOR: Prijazna povišica predolgo se ne mudi: ti ključ, ti vrata, ti si srečna cesta, ki pelje nas iz draginje mesta tja, kjer cen veriga nas ne zgrudi.

VPRASANJE: Izvojni problemi nekaterih podjetij?

ODGOVOR: Videl si Nemško, Francosko, Britansko, videl si Švajca visoke gore, videl si jasno nebo italijansko, kupcev ni žeriz lačno našlo srce.

VPRASANJE: Zakaj imajo nekateri uslužbenci veliko več ugodnosti kot njihovi kolegi čeprav ravno toliko narrede ali pa še več?

ODGOVOR: Novica pravi se na glas, da hodi k šefu pogosto v vas.

VPRASANJE: Kaj pravijo naši mladi zakonci k nizkemu številu rojstev na Gorenjskem?

ODGOVOR: Brez otrok moj zakon bođi, ako ne povišajo doklade, ako standard ne poraste!

VPRASANJE: Za zaključek pa nam še povejte, kako naj na sploh gledamo na naše težave?

ODGOVOR: Pečene, ljubček! piščeta na svetj nekumur niso v grlo priletele!

Domišljija in prihodnost

najvišje zgradbe na razstavišču, saj sta visoka 69 metrov. (Kranjski nebotičnik je visok 54 metrov).

Ves svet ni zastopan

KER Velika Britanija in Sovjetska zveza ne sodelujeta na razstavi, je pomen letošnje prireditve okrnjen. Med 70 deželami, ki razstavljajo na newyorškem travniku, ni veliko paviljonov, ki bi se lahko kosali s 120 ameriškimi razstavljalci. Ameriški razstavniki so veliko bolj domiselno urejeni kot razstavniki tujcev. Prireditelji pa kljub temu pričakujejo, da si bo razstavo ogledalo 70 milijonov obiskovalcev. Vrata razstave se bodo namreč zaprla šele prihodnje poletje.

Svetovna razstava v New Yorku

Na travniku blizu New Yorka so odprli svetovno razstavo — Dve leti si bodo obiskovalci iz vsega sveta ogledovali razstavo, ki skuša povedati, kakšen bo svet čez nekaj desetletij. Ameriški predsednik pravi, da je videl svet 25 let naprej.

V ZDA prirejajo iz leta v leto zanimive gospodarske razstave, ki so sestavni dela ameriškega načina življenja. Newyorška svetovna razstava pa pomeni prav gotovo višek tistega, čemu v Ameriki pravijo smisel za organizacijo in vizijo prihodnosti. Razstava je dogodek leta in mnogi ljudje si jo ogledujejo s takšno pobožnostjo, kot da bi prišli na božjo pot.

Simfonija za teleprinterje in orkester

Na švicarskem velesojmu so bili obiskovalci presenečeni, ko so slišali za nenavaden orkester. Sestavljen je iz 16 pisalnih strojev, 9 siren, 10 blagajn, 8 teleprinterjev, 2 železniških signalov in 1 računskega stroja. Orkester zaigra celo kompozicijo v ritmu mamba.

Če je meč le simbol

Ko so v Stockholmu odpirali novo podzemsko železnico je prišlo do majhnega zastoja. Kralj bi namreč moral z mečem presekati vrstico, vendar je bil njegov meč premalo oster. 500 inženirjev in povabljenih je nemočno gledalo, kaj se bo zgodilo. Po nekaj mučnih trenutkih je suverenu le uspelo, da je »prežagal« vrstico.

Tatovi iz visoke družbe

V Bad Godesbergu so v neko trgovino vlomili otroci zelo znanih ljudi. Vlomilce so našli zelo hitro, saj so si ljudje lahko zapomnili tablico avtomobila, s katerim so se pripeljali. Bila je CD (diplomatski zbor).

Videl sem prihodnost

NI NIČ čudnega, če je največji »show«, svetovno razstavo na Flushing Meadowu odprl sam predsednik ZDA Lyndon Johnson. Razen njega in visokih osebnosti sodobne Amerike je otvoritvi prisostvovalo okoli 11.000 gostov, ki so bili v nepokriti Singer-Areni do niti premočeni. Ameriški predsednik je pod baldahinom, ki ga je zaščitil pred »božjo roso«, razglasil, da je videl prihodnost. Do nove svetovne razstave se bo po besedah ameriškega predsednika svet še neprimerno hitreje spremenil kot se je od zadnje razstave leta 1939/40. Johnson je v otvoritveno besedilo vpletel tudi politične napovedi, da ob novi razstavi obiskovalci ne bodo več videli Amerike, kjer bi se ljudje delili na bogate in siromašne, pa tudi razlike v barvi kože bodo odpravili...

Od visokih osebnosti, ki so jim ob otvoritvi ponudili televizijski mikrofoni, je filmski igralec Henry Fonda povedal, da v našem času, ki ni revno z razstavami, še ni videl razstave, ki bi se tako vsestransko zaposlila s prihodnostjo.

Vožnja v prihodnost

V PAVILJONU General Motors Corporation se obiskovalci popeljejo 50 let v prihodnost. Vožnja je dovolj preprosta. V paviljonu, ki je velik kot največja železniška postaja, se vsedete na premikajočo se preprogo, na kateri dobite tudi udoben sedež in vožnja v prihodnost se začne. Med potjo slišite zanimivo glasbo in pojasnila napovedovalca, ki vas vodi tudi po veselju. Ko potniki izstopijo s preproge, lahko rečejo, da so videli in spoznali prihodnost.

Obiskovalci te velike svetovne razstave morajo biti potrpežljivi in navajeni na napore. Razstave si ni mogoče ogledati brez fizičnih naporov. Čeprav je prvi dan prišlo na razstavišče namisto 300.000 obiskovalcev samo 78.000, so bila vsa gostišča na Flushing Meadowu do zadnjega kotička polna. Pred gostišči in pred posameznimi paviljoni so nastajale dolge vrste.

Obiskovalci svetovne razstave imajo dovolj izbire za

ogled zanimivosti, ki so jih pripravili razstavljalci. V paviljonu ameriške zvezne države Wisconsin lahko obiskovalci vidijo hlebec sira, ki tehta 17 ton. Dva razgledna stolpa v paviljonu države New York prištevajo med

Slovarček krajevnih imen

Z izrazom BOHINJ imamo v mislih celotno območje od NOMENJA naprej pa tja do izvira Savice in še dlje naokrog. Včasih napačno poimenujemo z besedo Bohinj največje naselje tega območja Bohinjsko Bistrico. BOHINJ je torej določeno zemljepisno območje s številnimi naselji, jezerom, planotami in hribi, ne pa kak določen kraj. — Zemljepisna podoba pa deli pokrajino v dve dolini: v SPODNJO in ZGORNJO. Meja je most pri Sv. Janezu, koder se jezero preliva v savsko strugo. Prebivalce obeh dolin včasih poimenujejo tamkaj kar na kratko GORENAN in DOLENAN.

Po jezikovnih posebnostih in narečjih ter še po valci v Zgornji dolini bolj avtohtoni, pristni in izrazu; vrsti drugih značilnosti bi lahko trdili, da so prebivalci bolj jih povezuje skupen način življenja, kot je to primer v Spodnji dolini. Prvotno družbeno, socialno in jezikovno podobo je spodaj v veliki meri spreminjal turizem, prebivalstvo pa je že bolj pomešano, zato lahko opazujemo, da v govoru ter v intonaciji ni več toliko arhaičnih značilnosti kot jih zaznamujemo med življenjem Zgornje doline.

Dolina se pričinja širiti nekako pri naselju NOMENJ. Od STRMIN in OBRN pa se obe planoti, Pokljuka in Jelovica, tako močno nagibata k strugi Save, da tvorita dolgo korito ali sotesko, zato tudi kraj SOTESKA. Od tod vodi cesta v NOMENJ, iz Nomenja pa naprej proti BITNJAM. V BITNJAM je znana baročna cerkev, kamor so včasih hodili romarji. Prebivalci teh krajev so NOMENJANI ali NOMNJANI (v narečju brez končnega i; torej NOMNJAN ali NOMNAN), BITNJANI, po domače BETNAN (poudarek na a); od tod tudi pridevnika nomenjska in nomnjanska (nomnanska) planina, bitenjska in bitnjanska (betnanska). Nomenj je znan po bohinski; vstaji 16. decembra 1941. leta. Nemci so ta dan požgali več hiš in izselili veliko družin. — Od Nomenja se odpira dolina pod hribom KRASOM. Tod je tudi hrib AJDOVSKI GRADEC, znan iz Prešernovega UVODA h Krstu pri Savici.

RAVNE so naselje nekako 200 metrov višinske razlike nad Bohinjsko Bistrico, nekako v južni smeri nad železniškim predorom. Vas je znana po gostoljubnih in družabnih ljudeh. Ima zelo lepo lego, zato hodijo že od nekdanjih Bistričanov tjakaj, »na lepše« alj kot bi se reklo po današnje na weekend. RAVENCANI alj po domače RAVHARJI so goste sprejeli po običaju gostoljubnosti in jim postregli z domačim žganjem. Vsaka hiša na RAVNAH je zase znana po družabnosti in po domačih zabavah. Pravijo, da je včasih vsaka RAVHARSKA (ali knjižno RAVENSKA) hiša imela svojo domačo muziko; torej so se gostje in obiskovalci na RAVNEH lahko počutili kar prijetno pa naj so se ustavili par CJAN (pri; v narečju je polglasnik namesto eja) alj par MEDJOVC, par TUBEJ, PAVLOVC, par DOLINARJU, BREZENKARJU alj pa par PREZELJC. Pozimi pa se hodijo Bistričani tjakaj sankat, saj so z RAVEN speljane odlične sankaske proge.

Danes je na RAVNE in naprej mimo koč Janeza Mencingerja do ČRNE GORE, LISCA in PODLUKNJE speljana cesta. V koč se pogosto shajajo lovci in tam po starih običajih kramljajo ter jedo srnjakova jetra.

JOZE BOHINC

Papuananci privatno

Spet smo med Papuanca. To pot nas bo Robert Gardner, ki je raziskoval predele Nove Gvineje in njihove prebivalce, popeljal v svojem dnevniku v običajno, vsakdanje življenje teh ne navadnih ljudi, ki žive še v predzgodovinski dobi. Vendar se ta že močno umika bolj civiliziranemu obdobju.

Ubil je svojega sovražnika

Tedaj se smeje. Njegove oči in zobje se iskrijo v soncu in pripovedujejo. Pri, ovedujejo, da je s tem, ko ga je ubil, rešil svojo dušo. In potem se veselijo vsi. S kamnitimi sekirami na ramah zapešejo v krogu. V njihovih srcih prekipeva veselje ob misli, da so izpolnili nalogo, ki so jo bili dolžni mrtvim iz svojega plemena. Če tega ne bi storili, bi nemaščevani duhovi mrtvih zasejali mednje bolezn, nesreče in lakoto.

Pleme Willigiamn - Wallalua živi v goratem predelu Baliema, v severozahodni Gvineji. Edini beli človek, ki včasih zaide mednje, je misijonar. Ti ljudje niso samo vojščaki: znajo biti tudi vdani starši, spretni rokodelci in odgovorni »meščani«. Skratka, kadar se ne bojujejo, so čisto navadni ljudje. Tako kot vsi ostali po svetu, le s to razliko, da šele sedaj namerjajo svoje prve, negotove korake iz svoje zaostalosti v razvitejši svet.

Tudi poljedelci so. Na pobočjih gora delajo terase in jarke na njih, da odteče voda od vsakdanjega dežja. Gojijo okoli 60 vrst sladkega krompirja. Vsaka ima svoje posebno ime. Na položno vzpenjajočih se terasah pa zasadijo tudi sladkorni trs, kumare, špinačo, ingver in najvažnejše — tobak. Ko si zvijejo dolgo in grobo cigareto, sedejo in se vdajajo opojnemu vonju tobakovega dima. Nihče pa ne gre na polje brez svoje tege (kopje) in sikeloka (lok). Celo ženske se redko ločijo od brijeritege (majhno kopje), ki jim služi prav toliko za obdelovanje krompirja kot za obrambo pred morebitnimi napadalci. Vse orožje in orodje je leseno ali kamnito. Kovinskega še ne poznajo.

Prašč namesto otroka

Njihovo glavno bogastvo je reja praščev: če jih ima nekdo veliko, potem pravijo, da je bogat in vpliven. Te živali jim pomenijo nekaj svetega. Pred bitko si vojščaki natrejo svoja telesa s svinjsko mastjo. Prepričani so, da bodo potem uspeli. Tudi stare ženske, ki ne morejo več postati matere, na poseben način častijo to žival. Pogosto sprejmejo v varstvo majhnega prašča in ga vzgajajo kot otroka.

Papuanca s posebnimi vzkliki in vpitjem izzivajo sovražnika pred borbo

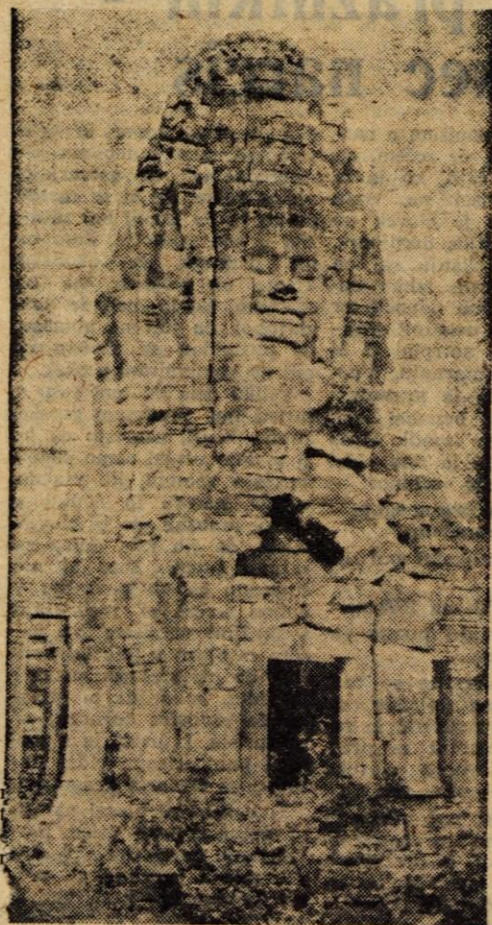
Ostale živali jim ne pomenijo mnogo. Ne gledajo jih s tako mero občudovanja. Radi se celo izogibajo in jim pripisujejo moč, da ljudi ovirajo pri vojskovanju.

Najganljivejša lastnost tega primitivnega ljudstva je spoštovanje otrok. Bil sem pri pogrebu nekega osemletnega dečka. Ime mu je bilo Weake. Prejšnji dan je odšel k bližnjemu studentu pit vodo. Bil j neoborožen. To je bila edina napaka, ki jo je napravil. Majhna, toda plačati jo je moral z žvljenjem. Skriti sovražniki so ga ubili. Njega, zato, ker se plemeni nista razumeli. Pokopali so ga tako, kot bi bil poglavar.

Sredi vasi, na trgu, so možje napravili lesen prestol. Nanj so privezali telesce in ga okrasili s polžjimi hišicami. Potem so ga ves dan hodili gledat ljudje iz bližnje in daljnje okolice. Iz njihovih obrazov je odsevala neizrekljiva žalost.

Naslednji dan je Inaitunik, pol kirurg pol čarovnik, poklical k sebi tri deklice. Vsaki bodo odrezali dva prsta z roke. To bo darilo družini Weake. Nekako nadomestilo za njihovega ubitega sina. Izbrale so jih lastne družine. Deklica je položila pred Inaitunika roko. To je dvignil kamnito sekiro in z enim zamahom odrezal prst in potem še enega in še enega. Rane je potem obvezal z listi mladega bananovca. Deklice so ostale povsem mirne. Na njihovih obrazih si prečital izraz popolnega razumevanja. Življenje jih je marsičesa naučilo. Znale so živeti ramo ob rami s smrtjo. Zato jim dva odrezana prsta nista pomenila prav ničesar.

Priledila: TONCI JALEN

OSTANKI TEMPLJA BAYON V KAMBODŽI

Kambodža ljubosumno skriva v sebi neštete lepote. Veliko so jih že odkrili, druge pa še čakajo marljive arheologove roke. Zelo znani so ostanki templja Bayon, ki vedno znova privabljajo obiskovalce.

Ta tempelj je neskončno dolgo kljuboval poplavam, oguju in silnemu besu viharjev. Današnji obiskovalec je prevzet, ko stoji pod zelenim baldahinom in zre v divje razvaline. To je neke vrste stopničasta piramida, napravljena iz teras. Na vsaki terasi je vklešana glava. Celo opoldne, ko prevladuje dušična vročina, ovija divj tempelj ozračje peklenjske skrivnosti. Ko pa leže nanj megla, se zdj kot strupen izdih iz ust ogromnih klipov.

Teden čistoče in upokojenci

Tudi upokojenci smo preleteli letak turističnega društva v Kranju, s katerim so nas obvestili, da uvajajo letos od 27. aprila do 4. maja teden čistoče. Uvodoma je na letaku pojasnjen namen te akcije, namreč zainteresirati prebivalce Kranja za sodelovanje pri spomladanskem čiščenju mestnega področja. Nato sledi poziv raznim sodelavcem pri tej akciji, obsegajoč šest točk, ter

zajema stanovanjske skupnosti, uprave šol, Komunalni servis, gospodarske organizacije, hortikulturno društvo in končno še preostale prebivalce Kranja. V tej zadnji, šesti točki poziva stoji črno na bellem, da je naša dolžnost (prebivalcev namreč), opustiti metanje papirja na cesto ali v park.

Takoj moram ugotoviti, da je Komunalni servis, ki je bil

pozvan pod točko 3 navedenega poziva, za prvi maj tibo in skrivno prižgal prvič cestne luči od mostu na Kokeri do naše daleč naokrog znane gostilne »Kokra«, ali kakor jo primskovski konzervativci še danes imenujejo »pri Jaku«. Tibo in mirno, pravim. Zato pa je nekaj vinških bratcev pozdravilo to tehnično pridobitev z glasnim negodovanjem. »Arduš, še tega je bilo treba. Zdaj bodo naše babe lahko kontrolirale, če bomo zabajali na deci ali dva. Prej je bilo vsaj pred gostilno toliko mračno, da nas niso babnice mogle ujeti, kam gremo. Zdaj pa ti gredo in razsvetlijo bajto kot v Ljubljani grad!«

No, mimogrede povedano, so res nekatere boljše polovice od časa do časa izvajale kontrolo, kod hodijo njihovi dedci. Tako se je pred nedavnim časom posrečilo eni izmed njih ugotoviti, da vrši njen »prezaposleni soprog« »nadure« kar »pri Jaku«. Posledice niso važne in nikomur nič mar. No, razsvetljavo smo torej dobili. Pač pa je cesta tudi med tednom čistoče obrnila svoje staro lice, le da so eno izmed jaskovih odprtih obdali s trikotno ograjo, kajti ne bi bilo prav, če bi v tednu

čistoče padali občani v umazane jasko, ki — mimogrede — zaenkrat še ne požirajo vode, marveč taista tvori turistično zanimivost kot na primer Plitvička jezera. Jamroslav je ob tej priliki pripomnil, da cesta stoji in čaka dograditve zato, ker ji je — kdove, ali Komunalni servis ali kdo drugi — rekel »servus«.

Kar se pa tiče poziva na nas občane v točki šesti, sva s Tarnoslavom bila besna na tisti letak. Kajti so naju obe soprogi vpregli v akcijo tako, da sva morala temeljito očistiti tudi notranji videz najinih stanovanj. Znositi sva morala na dvorišče vso obleko in posteljnino ter jo pretolči z iztepačem. Ko sva udrihala

po preprogah, nama je močno pomagala fantazija, da tolčevo po hrbtu tistega, ki nam je poslal te nesrečne letake v hišo. Nato vsaj morala pomestiti še ves prah od premoga iz drvarnice. Bila sva pošteno zmučena in zelo bi se nama prileglo, da bi tudi midva skočila na požirek »k Jaku«, pa sva na najino veliko žalost ugotovila, da so tudi najini pokojninski žepi do kraja očiščeni.

Kakor se sliši in vidi, so v tej akciji očiščevanja sodelovali tudi še drugi, ki niso bili zajeti — vsaj imenoma ne — v šestih točkah poziva. Menda so si prizadevali, da bi kolikor mogoče očistili tudi izložbe trgovine »Modna oblačila«. Pa še nekaj razbitih žip je bilo videti tu in tam po našem mestu in okolici. Vsekakor je letošnja akcija čistoče zelo lepo uspela.

LIPE

Res, de j praznk, ampak use kar j prou

Na ja, prazniki sa okol, tak de se že spet usak na soja viža matra za skorja kruha. Tele dni po praznikah sa se lde na doug pa na širok zgovarjal, kak sa se pretoukl skoz te ta praznične dni. En sa šli u hribe, se napasl na frišnu luftu pa se fest pretural, de sa peršl u pondelk bel zmatran u dinst ket sa u zbotā šli. Zato j merskešn u pondelk tud plauga naredu.

En sa šli na bel douge al pa krahke izlete z avtomobilam, pa ne sam po Slovenij, ampak še del. Tud teh še ni useh damu, saj u pondelk ne. Na pa upima, de baja tud te še peršl.

En sa se ukvarjal s športam pa fuzbalske pa dergačne tekme gledal, en sa pa u televizjā zjal, de jm j kar z uči tekl.

Prou preci j blo pa takih, k sa se ga skoz use praznike po malm nabiral, de j bla r... hmal pouhna, varžat pa prazn, pol čez kakšn cajt se j pa še kešn mačk al pa kej takga perplazil u hiša.

Se zastop, de sa prazniki vesela reč pa de se ga čiouk žiher nabere pa tud kešn glež u zid zažene al pa nanga stop. Pa tud neč hudga, če se s kešnmu mejhn praskneš za kešna fest plesauka pa pridiš ob dneu damu, se pol lahk na mile viže spiš. Če j pa doma pol špetir pa druge neč na briga, saj smelj h neb.

Mejhn huj j pa lehk ena štorja, k se j odigrala nek na Gorensk. Zvečer pred praznikom, prouzaprou j blo že zgodi zutri na praznk, se j ena piana klapa nakladala u en auto. Blez de j blo ldi mejhn več ket jh u en tak auto žiher pa lahk gre. To, de sa ble fajhtn, se zastop, sam kuga se lahk pjanm na cest nardi se pa tud ve. Ldem, k sa ta nakladajne gledal, j pa odlegl, k sa vidl dva organa, k sta dežurala. Na ja, sa misln, ucoj baja prespal pol se baja pa naprej pelal. Pa ni blo tak. Tiste dva moža sta se en cajt zgovarjala z nem, edn, k se j odzadi usedu, j še neki zmerju, čez en cajt sa pa salutiral, zaloputln urata pa sa se odpelal. Preci en cajt sa po lev stran

vozil ket na Anglešk. Merbit sa na Anglešk u šoferška sola hodil, zdej se pa po naših cestah z avtomobilom, k maja naše tablice, vozja. En ster pregovor prau: »Bog dej norcam sreča pjancam pa dnar!« Tem, k sa se zgodi zutri na praznk motovillil pa ongaul okol tistga avtomobila, pa se pol pelal z nim, b blo obojnu za jet: sreča, de b do druge štarije perpelal, pa dnar, de b tam spet lahk pil, pa tak naprej do ta zadne štarije.

SMOJKA

Kako so Butalci praznovali 1. maj

Če turist prideš v Butale ob prvomajskih praznikih in stopiš iz fička, previden bodi, nikar zastavice ne jemlji iz žepa, nikar je očitno ne lepi na avtomobilsko šipol!

In nikar, da bi začuden gledal po butalskih strehah, zraven pa objestno kazal svojo zastavico, češ, jaz vem, kako se spodobi počastiti prvi maj.

In naj te ne kaznuje bog, da bi se spozabil in bi Butalcem vrgel pod nos, češ še na hišah vaših naprednih velmožo ni zastave!

Ze marsikdo se je nad tem zgražal in se spraševal, kaj si misli tujec, ki pride občudovat umetno kovačijo, pa vidi, kako redke visijo na butalskih hišah zastave. In če je preveč spraševal, se mu je znalo zgoditi, da je bil v zobe dan na nevšečne viže, kajti take so Butale in Butalci!

Najbolj imenitna historija pa je taka:

Je vprašal funkcionar, ki sta ga pot in fičko pripeljala skozi Butale na Jamnik: »Povsod drugod častijo današnji dan z zastavami, Butale pa bi jih lahko na prste preštele in še te visijo zvečne narobe. Kakšne imate manire v Butalah?«

Je odgovorila neka Butalka: »Vaša tovarišija, gospod funkcionar, da nismo izobesili dovolj zastav, za to smo imeli devetindevetdeset vzrokov.«

Je baral funkcionar: »Radoveden sem, katere! Povejte!«

Je rekla Butalka: »Prvič: te dni se nam prične misijon.«

Pa se je funkcionar zgrozil in je dejal, da mu že ta prvi razlog do vrha zadošča. In je jezen raznesel to zgodbo, da bi dal hudomušnim sosedom pobudo za smeh in posmeh. Toda se je zgodilo, da so se sosede prav malo smejali, kajti niso bile mnoge gorenske vasi za letošnji prvi maj prav nič lepše okrašene kot Butale.

Po praznikih - mesec narcis

Predno kaj napišem o narcisih, je prav, če rečem, da je bilo čisto fajn, ko je za 3. majem prišel na vrsto 4. maj, da se je človek po dolgih potovanjih, drenjanju, šnopsanju, krokanju saj na službenem mestu lahko odahnil, predvsem odpočil ter predebatiral z ostalimi svojimi delovnimi sotrpini o 3-dnevnem praznovanju. Ugotovili smo, da je praznovanje po znani besedici »opvprečno« dobro izpadlo kljub temu, da si tu in tam videl lepak s sledečo vsebino:

Prvomajsko praznovanje s sledečim sporedom:

Tek s samokolnicami na 500 m;

Tek v vrečah na 1000 m;

Po tekmovanju prosta zabava s plesom.

Te kratke vrstice so tudi odraz oziroma potrdilo, da sta kulturno-prosvetni in rekreacijski referent za praznovanje delovnega človeka storila vse — prav vse.

To je sedaj pač mimo in ker se učimo na napakah, storjenih tudi v prazničnih dneh, bomo iste z gotovostjo drugo leto odpravili. Da me ne bi vrglo preveč z ravnotežja iz moje teme je najbolje, da vam povem, da praznujemo pri nas že novi praznik, in to — mesec narcis. Mislim, da narcise poznate; to so cvetlice, snežno bele, njihova belina presega vse beline detergente, njih dišeči duh pa bi v marsikaterem hotelu ali restavraciji, kjer ni v WC praška »goko«, odpravil večkratni smrad dihurjev. Mesec narcis naj bi bila turistična atrakcija, kjer naj bi turisti uživali v naravi vso lepoto teh cvetic. Izkušnje zadnjih let pa so ustvarile povsem drugo sliko o obiskih turistov v tem času. Veste, če bi bili turisti res ljubitelji narcis, potem bi narcise res vzdržale mesec dni, ampak tako so pa že prve dni takega obi-

ška, narcise, trava in celo grmovje tako poteptana do »fondamenta«, da ustvarjajo videz, kakor da bi se mesec narcis in pa kravji bal združila v eno podjetje. Zato ni nič čudnega, če okoliške kmete ob pogledu na to storjeno škodo napade tak glavobol, da jim ne pomaga ne pirimidon ne aspirin in niti ne kombinirani prašek.

Veliko dela ob tem času s turisti ima predvsem gorska straža. Kajti, namesto da bi si vsakdo utrgal samo šopek narcis v spomin, jih vsakdo natrga, nacufa in napuli v takšni množini, da bi človek mislil, da jih rabi doma za »kravji futer«. Zato ni nič čudnega, če ob povratku v dolino srečaš al' turistkinjo s skritimi narcisami za pasom za bluzo v tolikšni količini, da pri srečanju ustvarja videz, kakor da bi pričakovala radostni dogodek, al' pa turista, ki ustvarja s polnimi pumparicami videz našopanege vrečarja kenguruja.

Tudi zabavni plesni narcisni večeri včasih vsled prevzemanja narcis med plesom povzročajo prekomerno vrenje ljubezenske krvi, kar je večkrat vzrok za pretep. Mislim, da do takega vrenja v letošnjem letu ne bo prišlo zaradi hladnih večerov, če bi pa že prišlo, potem bi bilo nujno, da se za ta čas odpre honorarni mesto z nazivom »brusilec nožev in lepilec kozarcev«.

Če boste letos obiskali mesec narcis, vas po izletu vabim na večerno zaključno prireditve »izvolitev kraljice narcis«. Ne morem vam povedati, zakaj bomo volili ravno »kraljico«, ker bi lahko končno izvolili »najlepšo narciso«. No, če pa že mora ta izvolitev zveneti bolj atraktivno, potem bi pa z ozirom na to, da rastejo narcise na socialistični zemlji, izvolil — ne kraljico, temveč le »nadtovarišico«.

GREGA

»DOBER PRIJATELJ« je Janezu namenil smrt

IV. nadaljevanje

Leta 1961 so Janeza Brezarja čakala že prva resnejša tekmovanja. Na državnem prvenstvu v Mariboru, ki je bilo v drugi polovici tega leta, je imel Janez vse preveč treme in premalo tekmovalne rutine, da bi lahko računal na boljši plasma. Pa vendar. Med izbrano elito jugoslovanskih padalcev je kljub tekmovalni neizkušeni zasedel odlično 15. mesto. Že na tem tekmovanju je njegov učitelj opazil, da padalska disciplina figur v zraku Janezu »leži«, zato ga je vzel pod drobnogled. Pričela sta naporno individualno delo. To je rodilo uspehe.

Štafeta

Mehaniki, ki so si še pred dobro uro v polni meri dali opravka z Douglasom, so s svojim delom končali. Letalo je bilo nared. Poleg ostalih padalcev sta se na koncu vrste priključila tudi Janez Brezar in njegov učitelj Rončević. Ko so vsi zasedli svoja mesta v letalu, je najprej zahrnel levi motor in takoj za njim še desni. Po nekajminutnem ogrevanju se je kovinski ptič počasi premaknil na začetek vzletne steze in takoj ob polni moči motorjev vzletel. 1000 metrov — prvi nalet. Skupina sedmih padalcev je izginila med vrati letala. Pilot je letalo usmeril v blag levi zavoj in kazalec višino-mera v pilotski kabini se je zopet pričel vrteti. 2000 metrov — drugi nalet. Padalca sta vstala in si še enkrat pregledala padali. Nato je Janez izginil med vrati letala in dve sekundi za njim še Rončević. Domenila sta se, da bosta poizkusila štafeto, ki naj ne bi bila taka, kot tista, ki jo je pizkusil Janez z Dimom. Počasi in 2000 m nad zemljo sta se bližala eden drugemu. Centimeter za centimetrom. Prsti obeh rok so se sklenili. Bil je bratski stisk rok, visoko nad zemljo in nad večino ljudi. Nekaj časa sta tako padala skupaj, nato pa so prsti popustili. Janez se je skrčil in kot bomba izginil pod kolegom. Po nekaj sekundah je zavzel stil »žabe«, tako zmanjšal hitrost padanja in čakal Rončevića, da priplanira do njega. Ta ga je ujel in pri tem skrbno pazil, da ni prišlo do nepredvidenega karambola. Spet sta se prijela za roke in padala. Potem sta zamenjala vloge (lovec je postal Janez) in na predpisanih 500 metrih sta odprla padali. Štafeta je uspela. Tej štafeti je sledila druga, tretja... Janez je v zraku postajal vse bolj siguren in sproščen. Toda štafeta ni tekmovalna disciplina. Je le eden izmed mnogih načinov skakanja, ki omogočijo padalcu, da postane tudi v zraku sam svoj gospodar, kateri mora odgovarjati za samega sebe, pri tem (na tekmovanjih) paziti na skopo odmerjeni čas.

Lopingi in zavoji

Ti so zajeti v tekmovalni disciplini, ki jo padalci imenujejo figure. Tu mora padalec pri skoku iz višine 2000 m potem, ko zavzame pravilen položaj v prostem padu (to traja kakih 10 sekund), v 20 sekundah izvesti 3 komplete obveznih likov. Prvi komplet začnejo z levim zavojem, kateremu sledi desni, desnemu pa looping, kateremu dodajo še desni in levi zavoj, vsemu pa zopet loping. Druga dva kompleta sta podobna prvemu, le da je vrstni red figur spremenjen. Sodniki z daljnogledi pred očmi ocenjujejo skladnost izvajanja in čas, v katerem padalec te izvaja. V primeru dovršenega izvajanja in v predpisanem izkoristku časa (20 sekund) dobi padalec 800 točk, če pa čas skrajša, prejme nagradne točke, v podaljšku izvajanja te discipline pa sodniki proporcionalno s sekundami točke odbijajo.

In kaj o tem meni naš znanec?

»Pri figurah v padalstvu koristimo teoretično znanje aerodinamike. Komplicirana stvar. Najbolje bi bilo, če enostavno opišem ta skok. Recimo figure s »Kupa mest« v Borovu junija 1962. Skakali smo iz našega dobrega, večnega ni

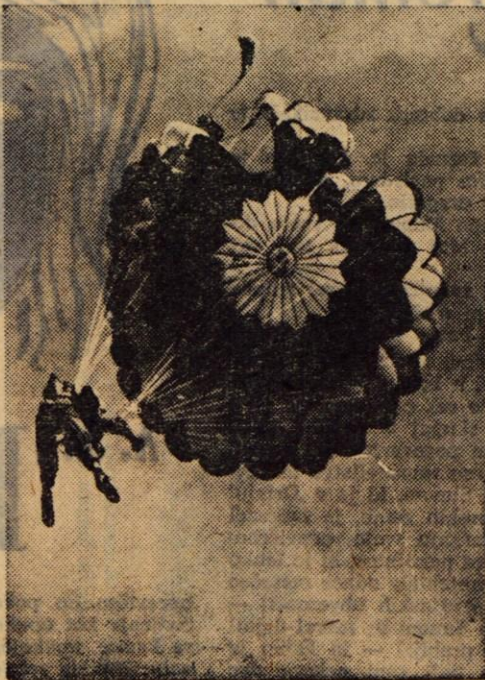
O znanem padalcu JANEZU BREZARJU piše Tone Polenec

muzejskega PO-2. Le počasi jo je »kresal« na 2000 m. Ko sem na tej višini usmeril letalo v nalet, so mi po glavi rojile le figure z vsemi ocvirki, s katerimi so lahko zabeljene. Skočil sem, zavzel stil »žabe«. Umiril sem se dokaj hitro, zavzel pravilno smer, katero so mi na zemlji določili sodniki. Levi zavoj. Komaj opazno sem osi telesa pritegnil levo nogo in roko. Vzgon na desni je tako narastel in pričelo me je vrteti v levo. Podobno kot zračni vijak. Mislil sem samo na to, da zavoj neham v smeri, s katero sem pričel (Sodniki ocenjujejo tudi to). Mislim, da mi je uspelo. Potem desni zavoj. Tudi ta je uspel. Problem zase je bil looping (tudi salto). Skrčil sem nogi in se z iztegnjenimi rokami vleknil. Prijemališče sil upora sem tako spremenil in horizont, katerega sem prej opazoval, je pričel izginevati izpred oči. Bil sem v navpičnem položaju. Nato sem predse iztegnil nogi, roki pa istočasno pritegnil k telesu. Zavrtelo me je okrog poprečne osi telesa. Preko vodoravnega položaja sem zavzel navpičnega z glavo proti zemlji. Potem sem se spet vleknil in skrčil nogi. Horizont se je zopet postavil na pravo mesto, jaz pa sem zavzel stil »žabe«. Prvi komplet sem dopolnil še z dvema zavojema in loopingom, na znak sodnikov pa izvedel še preostala dva kompleta.

In katero mesto si zasedel? »Sedmo«.

Obsojen na smrt

Državnega prvenstva v Kraljevu istega leta se Janez ne spominja posebno rad. V ustih mu ob spominu nanj zagreni okus in zamišljen postane. Tokrat so ga prijatelji razočarali. Janez je bil na tem državnem prvenstvu vodja slovenske reprezentance. Ta se ni posebno dobro odrezala, saj so jo sestavljali večinoma sami mladi padalci, med njimi tudi Alojz Jeras iz AK Kranj. Ekipe ni bila pripravljena in žulj v peti so ji pomenili predvsem skupinski skoki na cilj. Ti zahtevajo posebno tehniko skoka. Padalci se morajo z določene višine pognati v glo-

Uspel posnetek padalca»

Janez Brezar

bito v največ dvosekundnih presledkih. Tisti, ki skoči prvi, je vodja grupe in vsi ostali morajo v zraku izvajati natančno isto, kar dela on, šele tik nad ciljem se razkropijo in gledajo, da padejo čim bliže križa (cilja), saj sodniki ocenjujejo daljino na centimetre natančno. Skok v sam center prinese padalcu in s tem ekipi 300 točk. Vsak centimeter, decimeter, meter od središča križa točke odbija. No, omenili smo, da ekipa ni uspela. Tako je renome slovenskega padalstva stal odvisen le od posameznikov (Janeza).

Od tekmovalnih disciplin so ostali le še skoki z zadrževanjem na cilj iz višine 1500 m.

Vreme se je prav tega usodnega dne poslabšalo, tako da padalci do večera niso skakali. Šele popoldan je prišlo do izboljšanja vremena, oblaki so se namreč vzdignili in tudi veter je pojenjal. Padalci so se napotili do telovadnice, kjer so imeli spravljena že zložena padala. Janez je vzel svojega »Irvina« in se v prepričanju, da je vse v redu, napotil na start. Že se je namenil proti letalu, ko je za njim priteknel vodja skokov in mu čisto iz navade pričel pregledovati padalo. Ko je hotel pogledati, če je polavtomat pravilno naravnani, je odprl poklopec, ki prekriva igle, zataknjene v zatiče torbe za padala (te so med seboj spojene na jekleni pleteni žici, ki je zvezana z ročico padala) in se zdrznil. Zadržal od igel je bila zakriviljena pravokotno v smer potega ročice. Gotova smrt, je v hipu pomislil. Tudi Janeza so v hipu spreletele podobne misli. Pa rezervno padalo, vprašate? To bi pri tovrstnem skoku odpravljalo. To je bila namreč zadržka, v kateri naj bi Janez prosto preletel 1000 m. Potem bi šele odpiral padalo. Zaradi zakriviljene igle ga sploh ne bi mogel odpreti. Preden bi doumel, zakaj gre, bi treščil ob zemljo, če pa bi skušal odpreti rezervno, bi se ta zaradi izredno velike hitrosti raztrgala. Tokrat je bil smrti najbliže. Janez se še sedaj sprašuje, kdo mu je to napravil. Obstajajo le sumi, gotovo pa je eno Smrt mu je v psihozi konkurence in rivalstva zaželel eden izmed »kolegov«. Komisija, ki je kasneje stvar preverjala, krivca ni našla. Toda Janez je tega dne vseeno skočil. Bil je to lep skok in morda mu je prav ta prinesel v končnem plasmaju odlično 4. mesto.

Pa ostala tekmovanja?

Septembra 1962 je Janez odnesel prvo mesto na republiškem padalskem prvenstvu v Novem mestu, naslednje leto na »Kupu mest« v Borovu 4., na državnem prvenstvu tega leta v Zagrebu pa 3. mesto. Na podlagi rezultatov teh tekmovanj so ga uvrstili v državno reprezentanco, s katero je avgusta 1963 odpotoval v Budimpešto. Toda imel je smolo. S poškovano nogo in roko je zastopal državne barve in brez dveh disciplin je v hudi mednarodni konkurenci obstal oetnaisti na listi najboljših.

Ali je filmska vzgoja res nepotrebna?

Ob člankih o filmski kritiki

Ob prebiranju odgovorov na članek V. D. »O filmski kritiki« sem zaključil (vsaj po pisanju tov. Zagoričnika), da naj bi vsako filmsko izobraževanje in vzgajanje publike prepustili stihiji in težnjam posameznika. Ker se z njegovimi stališči ne strinjam, bi najprej spregovoril o nekaterih pojmih, v katere se člankar vtika brez ustrezne dokumentacije.

Ce izhajam iz dejstva, da je film ena najbolj razširjenih zabav (32% anketiranih prebivalcev SFRJ ga postavlja na prvo mesto, ostali na drugo ali tretjo — po podatkih Zveznega zavoda SFRJ za sociološko proučevanje) in da je obenem lahko tudi umetnost, potem ga moramo obravnavati s širšega aspekta kot tovariš F., ki piše o »opiju dvourne samopozabe«. Po mnenju docenta pravne fakultete v Beogradu (s katerim se strinjam) sociologa profesorja Dimitrijeviča, ki je predaval na seminarju za filmsko vzgojo, je film lahko: zabava, sredstvo za obveščanje, sredstvo za propagando in končno — v najvišji obliki — umetniško delo.

Preden se bom v nadaljnjem izvajanju omejil na film kot zabavo in umetnost, naj omenim samo izrabljanje filma v propagandne namene z negativnimi težnjami v Hitlerjevi Nemčiji, osladnost Francove španske kinematografije in ne nazadnje stalinistično agitatorske filme Sovjetske zveze v povojnih letih. Ali se avtorja ne moreta dokopati do spoznanja, ko tako strokovno pišeta o filmu, da je film še veliko bolj kot ostale umetnosti podrejen političnim in družbenim vplivom, ker je možnost vplivanja na širok krog daleko večja kot npr. pri slikarstvu? Pri tem je zelo važno tudi dejstvo (ki ga navajajo vsi sociološki inštituti po svetu), da današnji človek vedno bolj črpa življenjske izkušnje iz filma in sredstev za masovno obveščanje in se s širšo problematiko srečuje predvsem v teh

okvirih. Tu naj zapišem, da so ta zapažanja za našo družbeno stvarnost do neke mere drugačna, vendar ob tem vprašujem, kakšen pogled na svet naj gledalec dobi pri filmih kot so: Salamon in kraljica iz Sabe, Zaklad pri srebrnem jezeru, Pri črnem konjičku, Aprilska ljubezen, Rimska sužnja, Drakut maščevalec, ki so vsi imeli rekrodne obiske — nad 6500 obiskovalcev, da o filmu Mati, poslušaj pesem mojo (s 13.000 obiskovalci) sploh ne govorim. Le kako more tov. F. kategorično napasti tezo, da je treba »o slabem filmu napisati ravno toliko kot o dobrem, da razložimo, zakaj je slab, o čem je njegova slabost«, ko pa lahko sam iz navedenih podatkov zaključim, da bi s takimi filmi v gledalca gradili svet iluzij, svet črno bele tehnike, sentimentalne romantike, ga s tem zavajali in ga oropali čuta za realno dogajanje. Ali ni teza o umetniškem ustvarjanju ravno obratna — namreč — osveščati gledalce, jim omogočiti duhovno in intelektualno rast ob doživljanju umetnine — ne glede na to, kakšen je njen izraz: klasična glasba, roman, poezija ali pa film. Bralcem prepuščam odgovor na vprašanje: Ali lahko pri današnjem razvoju govorimo o umetnosti kot o opiju samopozabe in s kakšno pravico člankar v imenu gledalcev prepoveduje vsako vmešavanje v ta »trans«?

Moje mnenje je, da je film taki obliki izrojen in prav tako škodljiv kot vsaka težnja po odtujitvi in osamitvi z namenom neprizadeto opazovati družbeni razvoj, da bi lahko potem govorili o napakah.

Iz tega vzroka in pa, ker absolutnih skokov v znanju in razumevanju še nismo doživeli, se ne strinjam z njegovo ironično ugotovitvijo: Menim, da ni treba gledati slabih filmov zato, da bi bili sposobni ločiti zrno od plevla, kar naj počenja recenzent, kakor ni treba, da si človek pokvari želodec z zastarelimi konzervami,

in tako ocenjevati kvalitete hrane, za kar obstaja nekaj podobnega — cenzura. Vendar je ravno tu njegovo izvajanje najbolj zgrešeno, saj kako naj bere tisti, ki ne pozna črk. Film res da govori bolj neposredno, vendar je pri današnji stopnji razvitosti filmske umetnosti potrebno dokajšnje poznavanje filmskega jezika, da bi lahko film kot umetnino dojeli. Zakaj in s kakšno pravico lahko kdorkoli odreka in zanika filmsko izobrazbo, ki sestavlja splošno razgledanost? Mislim, da v današnjem času ne moremo govoriti o nepotrebnosti izobrazbe. Za primer samo to: verjetno bo vsak odložil roman, napisan v neznanem jeziku, prav tako kot filmski gledalci odklonijo umetnino, ki je ne morejo dojeti.

Prav zato je nujno, da nudimo gledalcu filmsko vzgojo v vseh možnih oblikah in mu s tem odpiramo možnosti, da bi lažje napredoval. Mislim, da gre tu predvsem za odnos do filma kot umetnosti oziroma za odnos do umetnosti nasploh. Stališče, ki ga zastopa člankar, namreč da filmska vzgoja ni potrebna oziroma bolje, da nihče nima pravice filmsko vzgojno delovati (razen recenzenta seveda), je pobil že dolgo tega ves svet. Zakaj naj bi potem imeli filmske klube, kinoteko, specializirane revije, ako ne z namenom — približati film gledalcu? Ali naj se morda vrnemo na stališče, da o filmu (oziroma o problematiki kulture nasploh) lahko govorijo priznani kritiki filma, kot so Vitko Musek, Toni Tršar, itd., medtem ko se ostali v ta vprašanja ne smemo vtikati? Mislim, da imamo pravico govoriti o stvareh, s katerimi se ne strinjamo, ne samo kot gledalci, marveč kot skupina mladih, ki smo združeni v osrednjem filmskem klubu. Poudaril bi rad, da smo ga osnovali sami in da je program kluba za današnje razmere izredno obširen (o tem smo lahko brali v Glasu članek o ustanovitvi). Zato smatramo — govorim v imenu osrednjega filmskega kluba — da pisanje, ki blati pisce (npr. D. V.) z obupano ironijo in kričavo sentimentalnostjo — s katero skuša vplivati na bralce — »ubogi reveži — prepusti gledalci, pridite pod mojo samovšečno krilo filmsko vzgojnega delovanja«, ne pripomore k razrešitvi problema. S tem verjetno ne napada samo našega člana D. V., marveč našo obliko dela nasploh.

Obenem pa mislim, da moramo razčistiti pojem »povprečnega gledalca«, da si člankarji v bodoče ne bodo umikali in izmikali — češ saj ni nikjer tako rečeno. Podatke, ki jih bom navajal, sem povzel iz predavanja »Sociologija filma« prof. Dimitrijeviča. On med drugim pravi: filmski povprečni gledalec je od vseh pojavov ob filmu najboljše proučen, saj zanj proizvajajo tako imenovane komercialne filme. Analize so pokazale, da ustreza nivoju in okusu 14 do 15-letnega pubertetnika, ki išče v filmu predvsem zabavo in akcijo. Po anketah so se gledalci odločili za film iz naslednjih razlogov: 80% zabava, 48% šport, 39% ljubezen, 39% spoznavanje tujih krajev, 34% junaške scene, 32% vznemirljivost, in 26% umetniško doživljanje. Nizek odstotek, ki so ga anketiranci namenili umetniškemu doživljanju, je po mojem mnenju jasen dokaz, da je ob filmu še veliko premalo storjenega, kar pa je razumljivo. O glasbi, literaturi, slikarstvu in kiparstvu so ljudje oblikovali stališča več tisočletij, film pa živi šele pol stoletja in je podvržen tako naglim spremembam (predvsem zaradi tehničnega napredka), da mu celo veliki mojstri filma ne morejo slediti. Za primer naj navedem samo misel iz »Ekranove« mednarodne razprave »Kaj je moderni film?«, kjer je Žika Bogdanović zapisal: »Nikoli poprej ni umetniku v tolikšni meri preti nevarnost, da ga bo lastna umetnost pustila za seboj še za lastnega življenja. Poglejmo samo primer Gancea, Langa...« Ob vsem tem mislim, da je »našim povprečnim gledalcem« v filmu še toliko neznanega, da je filmska vzgoja zelo potrebna, vendar je danes še (žal še vedno) na stopnji razvitosti filma v času pred Griffithom. Ker smatram, da je vprašanje filmske vzgoje dovolj pomembno za vse občane (saj slovim po tem, da smo filmsko na svetovnem vrhu — po obisku namreč, ki znaša 29 obiskov predstav na prebivalca, dočim je evropsko povprečje 14) mislim, da je nujno potrebno, da zavzamemo končno stališče in zato želimo, da o problemih, ki sem jih nakazal, občani izrazijo svoje mnenje in obenem predlagajo katerokoli obliko razčiščenja, ki bi pripomogla kvalitetnejšemu delovanju.

JOZE POGAČNIK

Najpogularnejši filmski scenarist

William Shakespeare in film

Ko mineva 400 let od rojstva velikega pe-
snika-dramatika Williama Shakespeara in
ko govorimo o vplivu, ki ga je imel na
svetovno dramo, se nam nehote zastavi
tudi vprašanje: »Kakšen pa je bil odmev
Shakespeara v filmu?« To vprašanje ni-
kakor ni prigodnična duhovitost ali nesla-
nost, ampak je mišljeno čisto resno. Saj
bi brez pretiravanja lahko celo rekli, da je
Shakespeare »najpopularnejši avtor film-
skih scenarijev«. Število filmov, ki so na-
stali po njegovih delih, je izredno in ga je
praktično nemogoče ugotoviti. Po neki ce-
nitvi izpred desetih let naj bi nastalo do-
tlej 66 filmov po 22 izmed 33 Shakespea-
rovih del. Vendar je to zelo skromna ce-
nitev.

Resno in neresno

Seveda so nastajali po Shakespeareovih delih
in motivih zelo različni filmi: od filmanih g-
ledaliških predstav preko resnih poskusov film-
skih prebosov do glasbenih verzij, pa znanstveno-
fantastičnih, kavbojskih, gangsterskih, lutkovnih
in opernih filmov.

V prvem obdobju filmske zgodovine — ob-
dobju kratkih sejmarških atrakcij so si filmar-
ji naravnost nezasmiljeno izposojali Shakespea-
rea. Prvi film po Shakespearu je bil po vsej
verjetnosti »Kralj John« iz leta 1899 (Angilja).
Že naslednje leto so na Pariški razstavi vrteli
»Dvoboj iz Hamleta« s Saro Bernhardt v glav-
ni vlogi (pravijo, da je velika igralka, ko se je
videla na platnu, omedlela...). V naslednjih letih
zasledimo številne filmčke, ki nosijo Sha-
kespearove naslove, pa le malo podobnosti z
njim, saj so bili dostikrat prave burke: Kome-
dije zmešnjav, Sen zimske noči, Mnogo hrupa,
Othello v Jonesvillu, Romeo in Julija na morju,
Romeo v pižami.

Zanimivejši je bil »Prizor dvoboja iz Hamleta«
(1905) Američana Blitzerja, čigar umetniško vred-
nost pa izdaja dejstvo, da je bil po dveh letih
avrščen v filmsko antologijo »Pretepi pri raznih
narodih«. Shakespeareovo spektakularnost je med
prvimi izrazil Anglež Beerbohm Tree s kratkim
»Viharjem« (med 1904 in 1910). Prvi filmsko za-
nimiv pristop k Shakespearu pa predstavljata
dve (žal uničeni) deli Farncoza Georgesá Mé-
lièsa: »Shakespeare piše Julija Cezarja« in
»Hamlet« (1907).

V naslednjih letih so se razširile (in nato
propadle) filmane Shakespearove drame z veli-
kimi igralci: »Falstaff« (1911), »Shylock« (1913),
»Henrik VIII.« (1911) in seveda spet »Hamlet«
(1913).

Najambicioznejše nema verzija »Hamleta« je
bil film danskega režiserja Svena Gadeja iz le-
ta 1920 z odlično Asto Nielsen v naslovni vlogi.
Verjetno najboljši nemi film po Shakespearu
pa je bil »Othello« (1922) Dimitrija Buchewetz-
kega (Nemčija) z velikim Emilom Janningsom
kot Othellom in Wernerjem Krausom v vlogi
Jaga. René Clair je ta film imenoval »slikovno
simonijo na shakespearso temdo« in se zavzel
predvsem za njegovo svobodno pojmovanje
dramske predloge.

Vera in nevera

Z zvokom se je pojavil nov problem vernosti
Shakespearu: dialog. Ta problem se je po-
kazal že takoj v prvem zvočnem shakespear-
skem filmu? »Ukročeni trmoglavki« (1929), v kateri
si je Sam Taylor dovolil napisati v glavo fil-
ma: »Napisal William Shakespeare, dialoge do-
polnil Sam Taylor«. Dvignil se je vihar, ki se
pravzaprav še danes ni polegel. Ali je mogoče
Shakespearea enostavno prenesti v film — ali
pa ga je mogoče in celo treba prirediti? Odgo-
vor je danes že precej jasen: umetniško zrela
je samo priredba.

Seveda je potrebna zato umetniška ustvar-
jalna domišljija. Neprebavljive so pompozne in
poenostavljene priredbe — kot je bil Rein-
hardtov »Sen kresne noči« (1935). Ne zadostu-
jejo tudi še tako skrbne priprave in študij
zgodovinskih podrobnosti in okolja — kar se
je pokazalo pri Cukorjevem »Romeu in Juliji«
(1936 — z Lesliejem Howardom in Normo
Shearer). Pomanjkanje ustvarjalne domišljije
je pokopalo tudi Czinnerjev film »Kakor vam
drago« (1936), zadnji pomembni shakespear-
ski film pred vojno.

Pravzaprav je šele po vojni Shakespeare
resnično zaživel v filmu. To je uspelo odličnemu
igralcu in režiserju Angležu Siru Laurenceu Oli-
vieru. Medtem ko je leta 1936 Olivier še od-
klonil vlogo Romea v Cukorjevem filmu, rekoč:
»Shakespeare ne bi smeli nikoli snemati«, je
s filmi »Henrik V.« (1944), »Hamlet« (1948) in
»Richard III.« ustvaril doslej najboljše prenose
Shakespearovih del. Filmsko uspela priredba
in umetniško samostojna idejna interpretacija
teh del sta njihovi glavni odliki (poleg izredne
Olivierove igre).

Svoboda — a ne samovolja

Enako samostojno, toda z manj uspeha, je
v povojnih letih segeel po Shakespearu Orson
Welles. Njegovega »Macbetha« (1948) je kljub
zanimivemu stilu pokopala samovoljna (ka-

Laurence Olivier je s filmi »Hamlet«, »Henrik
V.« (slika) in »Richard III.« ustvaril doslej naj-
boljše prenose Shakespearovih del

neovska) interpretacija Shakespearovega dela in
enako se je kljub nekaterim filmsko uspešnim
sekvencam (pogrebni spreved...) zgodilo z
»Othello« (1955).

Več priznanja je požel sovjetski »Othello«
(1955) Sergeja Jutkeviča — kljub nekaterim
konvencionalnostim in razvlečenosti. Izredno ve-
ren originalu je bil »Julij Cezar« (1953) Josepha
Mankiewicza.

Največkrat je bil po vojni posnet »Macbeth«.
Poleg Wellesa so to delo prenesli na film še
Ken Hughes v gangsterski verziji (»Joe Macbeth«,
1955), mladi Američan Thomas Blair (leta 1946
na 16 mm trak, 4 leta kasneje pa je posnel na
16 mm trak tudi »Julija Cezarja«). Japonec Isuzo
Yamada v samurajski verziji (»Krvavi prestole«
— 1957) in končno Angdrzej Wajda s »Sibirsko
lady Macbeth« (pri nas, 1963).

Na temo »Othella« je Američan Delmer Dav-
es posnel dober western »Jubal« (1955), Anglež
Basil Dearden pa film o jazz glasbenikih »Vso
dolgo noč«. Na temo »Hamleta« je Nemeč Hel-
mut Käutner posnel verzijo iz industrijskega
sveta »Ostane molk« (1959), Francoz Claude
Chabrol pa prav tako moderno verzijo »Ophelia«
(1963).

Poleg zaradi prevelike »vernosti« neuspelega
italijanskega »Romea in Julije« (1954) Renata
Castellanija, je v snov velikih ljubimcev segeel
Francoz André Cayatte z »Ljubimcema iz Verone«
(1948), nazadnje pa še Rober Wise, ki je
(čprav se sliši nenavadno!) ustvaril z musicalom
»est Side Story« (1962) daleč najboljši film o
Romeu in Juliji!

Omeniti moramo še prikupni in domiselni
lutkovni film Čeha Jiržija Trnke »Sen kresne
noči« (1950), kot zanimivost pa še to, da lahko
v ameriški znanstveni fantaziji »Prepovedani pla-
net« zasledimo zanimivo izpeljan motiv čarob-
nega otoka iz Shakespearovega »Viharja«. Kot
zadnja novica pa še to: premiero je že doživel
tudi »Hamlet« Grigorija Kozinceva.

Kot vidimo, je Shakespeare vsaj po številu
filmov, ki so jih posneli po njegovih delih, pre-
segel vse druge dramatike in literature. Če pa
pogledamo, koliko od tega je bilo res zrelih
umetnin, pa smo lahko zelo kratki: Laurence
Olivier ter deloma Welles in Jutkevič... Zakaj?
Ne samo zaradi težko premostljivega prepada
gledališče - film, ampak tudi zaradi tega, ker
film še vedno ni izoblikoval vseh svojih izraz-
nih sredstev. Predvsem se ni našel ustreznih iz-
raznih možnosti za filmsko tragedijo. Prav tra-
gediję pa so od vsega Shakespearovega dela
najpomembnejše

DUSAN OGRIZEK

Zala - najmanjša vas

Vasi, ki ima okoli pet hišnih številk, že pravimo majhna vas. Če pa ima vas samo eno hišno številko kot v Zali, je to najmanjša vas. In če še povemo, da v tej dokaj nevsakdanji vasi, ki bojdaj nima para na Slovenskem, živi petčlanska družina, je to jasen dokaz, da naslovu ni botroval tiškarski skrat.

KJE JE TO? Iz Škofje Loke po cesti II. reda prek Stare Loke do Železnikov z znamenitim starim plavžem. In naprej, streljaj pred Zalim logom, pri lesenem mostu prek Selsčice cesta zavije na levo. Kmalu se prične šudovita davška grapa. In od tam dalje, peš ali z avtomobilom pred nekaj leti zgrajeni mosti, ki je najbolj obsežno naselje Davče močno približala dolini, hkrati pa omogočila tudi boljše eksploatacijo gozdov. Tam, kjer potok Zala s slapom pribuči v potok Davča, človek zavije (peš seveda) na levo prek brvi. Po nekaj strmih kolovozu naravnost gor po ozki soteski se pri prvem kopišču odcepi (že spet) na levo. Po skoraj dvestotni hoji smo na cilju.

DOMACIJA NA ZALI z nadzorne gostoljubnimi prebivalci, mati, oče in dva sinova s priimkom Derlink; bila je še

hčer, pa se je omožila v Trzinu, je sicer bolj znana pod domačim imenom »Pri Špehu«. Pod tem imenom je ostala v spominu prenekateremu gorenjskemu partizanu, saj je tam mimo peljala tudi pot v partizansko bolnišnico na Davče in Cerkno. Posebno dobro pa se te domačije prav gotovo spominjajo bivši borci Prešernove brigade, saj je bil prav na senožetih okrog njihov prvi zbor. Sicer pa je tam, na severozahodnem pobočju Plesfenjaka, z višine okoli 900 metrov nad morjem prijeten razgled. Razgled prek dela Davče in oko se ustavi (le ob lepem vremenu seveda) tam na mogočnem kopastem Poreznu.

Nekoč so bile tri hiše

Ko sem prišel tistega sobotnega večera »na cilj« s pomočjo Krivčevega Tina z

Prebivalci Zale: gospodinja Marija, hčerka Albinca (11), gospodar Franc. Zadaž (od leve na desno) sinova Mirko (18) in Jože (24)

Davče št. 37, doli pri kopišču sem premalo upošteval »levo pravilo« in sem zašel k njim, se je bilo že dodobra zvečerilo. Presenečenje in gostoljubnost hkrati! Kaj kmalu je z najstarejšim vaščanom in družinskim glavarjem stekel pristrčen pogovor. Največkrat mu je spomin ušel v čase NOB, sicer pa je pripovedoval o svoji mladosti, oglarjenju, o prejšnjem in sedanjem življenju v tej najmanjši vasi oziroma naselju. Beležnica se je naglo polnila in radovednosti je bilo vedno bolj zadoščeno.

»Kolikor se spominjam, so bile tod v Zali tri hišne številke«, je pričel pripovedovati 56-letni FRANC DERLINK. »Tamle gori (na Kouku) je bila številka ena, naša je imela dvojko, tista spodaj pri Mohorju pa trojko. Nekako pred 70 leti, tako so mi oča pravili, gospodar Kouka ni hotel prepisati na sina ničesar. Prepisal je na hčer.

Ko je sin užaljen odšel zdoma, je svojemu očetu zabrusil v slovo: Oča, boste videli, da bo trava rasla čez prag! Napoved se je uresničila. Hčer se je omožila v dolino. Tistemu, ki je potem prišel na Kouk, je žena umrla in je kmalu prodal Berniku iz Loke. Kmalu je bajta razpadla; danes imamo mi tam senik.«

Pokopal je sina

Pri Mohorju, v hiši s številko tri, so se zelo menjali gospodarji. Oča so mi pravili, da jih je za svojega življenja poznal devet. Nazadnje je živel v njej Peter Koblar. Bilo je v zadnji nemški ofenzivi. Njegov sin Peter je bil kurir pokrajinske tehnike. Pot ga je peljala nedaleč od doma. Ponoči se je (bilo je 22. marca 1945, to se dobro spominim), približal domu. Toda zadeli so ga strelji nemške patrle. Zbudili so očeta. Stari Koblar je prebledel od groze, ko je videl truplo svojega sina. »Poznaš tega bandita?« so ga rotili Švabi. Starega je stisnilo pri srcu, spreletel ga je srh. »No, ga poznaš?« so silili vanj. Odkimal je. »Potem ga pa pokoplji!« so ukazali. Pod hišo ga je pokopal. Po ofenzivi pa smo Petra odkopali in ga prepeljali na pokopališče v Zali log. Spominjam se, da je Koblar leto po osvoboditvi odšel v Banat, se po ženini smrti (ali pa mu je umrla hčer, ne vem točno), vrnil in prodal hišo in posestvo Zalarju v Davči, našemu sosedu. V hudi zimi pred 14. leti se je lesena hiša podrla. Povem naj še, da je bila, davno tega, še ena hiša, zato eni parceli še danes pravimo »Pri bajti«.

No, pred petimi leti pa je naša hiša dobila številko 1.«

Bukev razbila kolovrat

»Točno vam ne bi mogel povedati, kdaj je bila naša hiša zgrajena. Hja, pred leti,

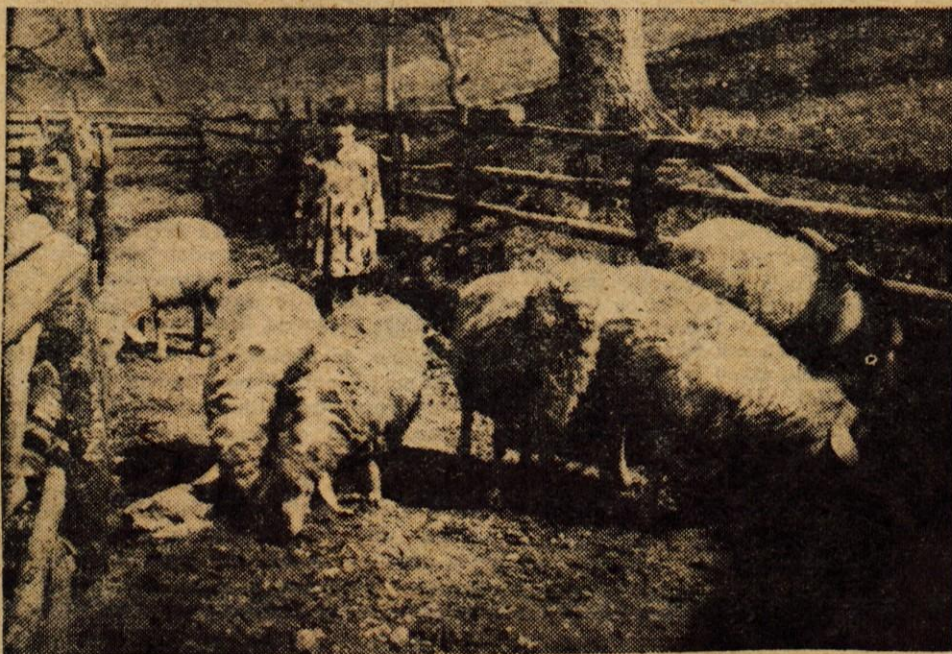
ko smo obnavljali streho, smo na tramu opazili letnico 1849. Toda na tem prostoru je prej stala štala, hiša je bila pomaknjena nekaj metrov v pobočje. Kot so pravili oča, se je pred kdo ve kolikimi leti nekdo priselil s Špehovša sem na Zalo in zato ime »Pri Špehu«. Toliko se spominjamo po ustnem izročilu prvega gospodarja po imenu Vrbana. Nato je bil Andrej za njim spet Vrbana — moj oče. No, prvi Vrbana je tkal platno in ga nosil na Blejsko. Z izkupičkom si je sezidal hišo. Zakaj so hišo prestavili? Tod je močna burja, zlasti spomladi in jeseni. Enkrat je bila odnesla ostrešje; nekako istočasno pa je po pobočju pridrsela posekana bukev. Predrla je hid in v izbi razbila kolovrat. Hja, to vam bi še pripovedoval, pa kaj, boste vse zapisali? Saj ni tako zanimivo! Delamo in živimo. Tako, kot vi spodaj v dolini...«

Vloge se menjajo

»V zimskih dneh nam ni dolgčas. Če ne spravljamo lesa s sinom Jožetom, potem pletem košare iz leskovega lesa — protja, Joža pa izdeluje osovnike, grablje, škafe, čebre in deže. Bolj za lastno uporabo, pa za bližnje sosedje tudi. Se je kje učil? Kje pa, samouk je! In grablje tudi izdelujemo. Veste, pred leti smo hodili po grablje na Leskovco. No, pred mesecem pa je mlad Leskovčan prišel po šest grabelj. Vidite: vloge se menjajo.«

Kaj pa oglarjenje, lesa je tod veliko? »Oh, a ste res tako radovedni?« in dodal: »To je v rodu. Kdo bi naštel vse kope... danes gre oglje bolj slabo v promet, slabo plačujejo. Zadruga je prej plačevala 30–32 dinarjev za kilogram, GG pa 27 dn. Ne splača se, če pomislim, koliko truda zahteva ena kopa!«

STANE SKRABAR

V hribovskih vaseh že od nekdaj prednjačijo med domačimi živalmi ovce

RADIJSKI SPORED

VELJA OD 9. DO 15. MAJA

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.15, 6., 7., 8., 10., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30

SOBOTA — 9. maja

8.05 Vedre melodije za konec tedna — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo — 9.25 Matic in Alenka v naši diskoteki — 9.49 Catarina Valente s popevkami iz raznih dežel — 10.15 Nekaj domačih viž — 10.35 Ameriški zbor Roger Wagner poje črnske duhovne pesmi — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Za prijetno sobotno popoldne — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Nastopata zbor in orkester Zarja — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 18.00 Aktualnosti in v svetu — 18.10 Recitali znamenitih pevcev — 18.45 Novo v znanosti — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Majske preludij — 20.20 Sanje v izsanjanem mestecu — 21.00 Sobotni ples — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Za prijeten konec tedna

NEDELJA — 10. maja

6.00 Dobro jutro — 6.30 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.35 Iz albuma skladb za otroke — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. — 10.00 Se pomnite tovariši — 10.30 Popularni dopoldanski koncert — 11.30 Nedeljska reportaža — 11.50 Igrajo vam godalni orkestri 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. — 13.30 Za našo vas — 13.50 Koncert pri vas doma — 14.10 Scherzo in fantazija — 15.05 Dapes popoldne — 16.00 Humoreska tega tedna — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Izberite svojo popevko — 21.00 ob 50-letnici Rada Simonitija — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Trije skladatelji jugoslovanske »moderne«

PONEDELJEK — 11. maja

8.05 Ljubljanski oktet poje pesmi Lovra Hafnerja — 8.25 Veliki zabavni orkestri — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Pojeta mezzosopranistka in basist — 10.15 Slovenska solistična koncertna glasba — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Popevke in plesni zvoki — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.45 S knjižnega trga — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Glasbena križanka — 18.00 Aktualnosti doma

in v svetu — 18.10 Sovjetska zabavna glasba — 18.45 Svet tehnike — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Simfonični koncert Orkestra Slovenske filharmonije — 20.50 Glasbena panorama — 21.50 Razpoloženska glasba — 22.10 Od popevke do popevke — 23.05 Literarni nokturmo — 23.15 Lepe melodije

TOREK — 12. maja

8.05 Mozaična oddaja — 8.35 Slovenske melodije — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.25 Majhni zabavni ansambli — 9.45 Ciklus pesmi za glas in klavir — 10.16 Veliki valčki — 10.40 Zadnje dejanje opere »Mannon Lescaut« — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Kar po domače — 13.30 Baletna suita — 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — 14.35 Slovenske narodne v priredbi za glas in orkester — 15.15 Zabavna glasba — 15.30 V torek nasvidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Zabavni orkester Franck Chackefield — 18.25 Plesni orkester RTV Ljubljana in njegovi solisti — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Poje zbor »Slave Klavora« iz Maribora — 20.20 Radijska igra — Pianist Samson Francois igra — 22.10 Glasbena medigra — 22.15 Skupni program JRT — 23.05 S popevkami po svetu

SREDA — 13. maja

8.05 Jutranji divertimento — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Popevke na tekočem traku — 10.15 Grške narodne pesmi in plesi — 10.45 Clovek in zdravje — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Koncertna zabavna glasba — 13.30 Odmevi z ljubljanskih koncertov — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 Češkoslovaška zabavna glasba — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana poje češke umetne in narodne pesmi — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Chopin — skladatelj — 17.35 Iz fonoteke Radia Koper — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Mojstri orkestrske igre — 18.45 Ljudski parlament — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Iz filmov in glasbenih revij — 20.30 Lepa Vida — radijska priredba opere — 22.10 Nočni akordi — 23.05 Popevke se vrstijo

ČETRTEK — 14. maja

8.05 Z opernih in koncertnih odrov — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — 9.25 Majhni zabavni ansambli — 10.15 Madžarski napevi — 10.30 Pet minut za novo pesmico — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Izbrali smo za vas — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Hammond orgle — 17.15 Turistična oddaja — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Madžarska zabavna glasba — 18.45 Kulturna kronika — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Glasba iz filmov Marlona Branda — 21.00 Večer umetniške besede — 21.40 Divertimento — 22.10 Glasbena medigra — 22.15 Skupni program JRT — 23.05 Poje vam Marko Novosel — 23.30 Skupni program JRT

PETEK — 15. maja

8.05 Veliki zabavni orkestri v počasnem ritmu — 8.30 Po domačih logih — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Od valčka do kola — 10.15 Drobni prizori iz Hoffmanovih pripovedk — 10.35 Novost na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Med našimi vižarji — 13.30 Domače skladbe za instrumente in glasove — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Bolgarska zabavna glasba — 15.15 Napotki za turiste — 15.20 Zabavna glasba — 15.45 S knjižnega trga — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 »V podvečer« — 18.10 Pesmi borbe in dela jugoslovanskih narodov — 18.30 Pripovedu'e nam — 18.45 Iz naših kolektivov — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Lepe melodije — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.30 Godalni kvartet št. 5 — 21.05 Orkester Tony Osborne — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Za prijetno razvedrilo — 23.05 S popevkami po Evropi

K I N O

Kranj »CENTER«

9. maja ameriški barv. CS film BRADAVOS ob 16., 18. in 20. uri, premiera italijanskega barvnega CS filma VSAKO NOČ NOVO LETO ob 22. uri
10. maja amer. film VOJNA Z GANGSTERJI ob 10. uri, ameriški barvni CS film BRADAVOS ob 15., 17. in 19. uri, premiera italijanskega filma LOCITEV PO ITALIJANSKO ob 21. uri
11. maja italijanski VV film LOCITEV PO ITALIJANSKO ob 18. in 20. uri

12. maja italijanski VV film LOCITEV PO ITALIJANSKO ob 18. in 20. uri

13. maja italijanski VV film LOCITEV PO ITALIJANSKO ob 18. in 20. uri

Kranj »STORZIČ«

9. maja ameriški barv. CS film RAZBITA LADJA MARY DEARE ob 16., 18. in 20. uri, premiera japonskega CS filma YOJIMBO — TELESNA STRAZA ob 22. uri

10. maja ameriški barvni CS film BRADAVOS ob 10. uri, japonski film LEPOTICA IN RAZBOJNIKI ob 14. uri, ameriški barvni CS film RAZBITA LADJA MARY DEARE ob 16., 18. in 20. uri

11. maja ameriški barv. CS film BRADAVOS ob 16. in 18. uri, premiera sovjetskega barvnega filma IDIOT ob 20. uri

12. maja ameriški film OSAMLJENI CLOVEK ob 16., 18. in 20. uri

13. maja francoski barvni CS film MEČ MASČEVANJA ob 16., 18. in 20. uri

Strazišče »SVOBODA«

9. maja ameriški film VOJNA Z GANGSTERJI ob 20. uri

Cerklje »KRVAVEC«

10. maja ameriški barvni CS film POTOVANJE V SREDISČE ZEMLJE ob 17. in 19.30

Naklo

9. maja ameriški CS film SERIFOV SIN ob 20. uri

Jesenice »RADIO«

9. do 10. maja ameriški barvni film ZADNJI MRAK

11. maja italijanski barvni CS film JEZ NA PACIFIKU

12. do 13. maja francosko-italijanski barvni CS film OBLEGANJE SIRAKUZE

14. do 15. maja japonski CS film ZARADI LJUBEZNI

Jesenice »PLAVZ«

9. do 10. maja francosko-italijanski barvni CS film OBLEGANJE SIRAKUZE

11. do 12. maja ameriški barvni film ZADNJI MRAK

14. do 15. maja nemški film POROČNI URAD AURORA

Zirovnica

9. maja ruski barvni film BELE NOČI

10. maja češki film SMRT SE IMENUJE ENGELCHEN

13. maja ameriški barvni film ZADNJI MRAK

Dovje

9. maja češki film SMRT SE IMENUJE ENGELCHEN

10. maja ruski barvni film BELE NOČI

14. maja ameriški barvni film ZADNJI MRAK

Kokorška Bela

9. maja nemški VV film POROČNI URAD AURORA

10. maja italijansko-španski barvni CS film KRVAVI KAPETAN

11. maja francosko-italijanski barvni CS film OBLEGANJE SIRAKUZE

Kranjska gora

9. maja italijansko-španski barvni CS film KRVAVI KAPETAN

10. maja nemški VV film POROČNI URAD AURORA

14. maja francosko-italijanski barvni CS film OBLEGANJE SIRAKUZE

Ljubno

9. maja egiptovski film NEPOZNANA ZENA ob 20. uri

10. maja nemški barvni film FREDY POD TUJIMI ZVEZDAMI ob 16. uri

Dupljica

9. maja ameriški CS film ZLATO S SEDMIH BREGOV ob 20. uri

10. maja ameriški CS film ZLATO S SEDMIH BREGOV ob 15., 17. in 19. uri

12. maja ameriški barvni VV film ZADNJI VLAK IZ GUN HILLA ob 20. uri

13. maja ameriški barvni VV film ZADNJI VLAK IZ GUN HILLA ob 18. uri

Radovljica

9. maja angleški film NE-NAPOVEDAN SESTANEK ob 20. uri

9. maja ameriški barvni CS film ZENA V PREIZKUSNJI ob 18. uri

10. maja ameriški barvni CS film LJUBIVA SE ob 15.30 in 20. uri

10. maja angleški film NE-NAPOVEDAN SESTANEK ob 18. uri

12. maja italijanski film ESTERINA ob 20. uri

13. maja italijanski film ESTERINA ob 18. in 20. uri

14. maja ameriški barvni CS film JUPITEROVA LJUBLJENKA ob 20. uri

15. maja jugoslovanski film DVOJNI OBROČ ob 20. uri

gledališče

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE V KRANJU

SOBOTA — 9. maja ob 20. uri za IZVEN Darian Fo: DVE PISTOLI V ROKAH PA Z BELIM IN CRNIM GLEDALCI — gostuje Slovensko gledališče iz Trstara ob 20. uri Benger: MINUTO PRED DVANAJSTO — gostovanje v Cerkvjah; ob 20. uri De Stefani: SOBOTA GREHA — gostovanje v Zalogu pri Cerkvjah.

TOREK — 12. maja ob 16. uri za red DIJASKI I Anouilh: ZMEDENA GLAVA

SREDA — 13. maja ob 16. uri za red DIJASKI II Anouilh: ZMEDENA GLAVA — gostuje mestno gledališče ljubljansko

ČETRTEK — 14. maja ob 20. uri VEČER POEZIJE priredi Klub odra mladih

Sam s svojo zlo slutnjo

(Nadaljevanje in konec)

Nihče se ni zavedal samega sebe — morda so bili srečni, ko so pozabili na vse, kar jih čaka jutri, po-jutrišnjem; srečni, ker so pozabili na vse... In edini, ki je mislil na to, je sedel nepremično na preprogi. Počasi se je zavedal, da trajne sreče ni, da je vse to slepljenje oči, hotel je skočiti in vpiti, hotel jim je povedati — toda ne bi ga razumeli, prav tako, kot ga ni razumelo dekle zraven njega. Zakaj on je bil del njih, do danes je z njimi mislil in delal. Mislil je o sreči in ljubezni, počutil se je prevaranega, zdelo se mu je, da je šele sedaj spoznal, kaj ni prav — spoznal je resnico.

Slišal je veter, ki je z vso silo udarjal v stene hiše; samo on ga je slišal — drugi ga niso; želel si je da jih zdrami, da vidijo svoje obraze, da se zavedajo svojih dejanj. Jutri bo prepozno, prevarani bodo, razočarani, če bodo hoteli odkrito pogledati v svoje oči.

Vse to si je mislil, in ogorka sta dogorevala naprej. Njegove oči, ki so gledale vanju, jih ta čas niso videle. Bil je v popolnoma drugem svetu. Spominjal se je prvih skupaj pokajenih cigaret, v sončni travi, poleg reke. Kako lepo je bilo takrat! Slišal je le šum vode, ki se je prelivala prek skal, se odbijala od njih in zopet tekla dalje. Sedel je v travi in dekle mu je počivalo v naročju. Srce mu je drgetalo, da je ne bi izgubil, bilo je polno ljubezni do nje, te prve prave, naivne, plahe in neskončno lepe ljubezni. Bal se je njenih poti — a vseeno si jo je tako želel; nikoli je ne bo konec, nikoli... Tako si je mislil.

In do česa ga je pripeljala ta ljubezen, odkar se je pridružil »klapi«? Dovolj je bil samo trenutek in vse je bilo uničeno — vse lepe sanje — vse...

»Zakaj se sekiraš, tepec!« si je govoril, »saj se ni nič spremenilo.« Pravilo, ki je del njega samega (slišal ga je, preden je prišel v to temno sobo) — to prekleto pravilo mu je donelo v glavi, kot veliki zvon. »Tu ne poznamo ljubosumja! Vse, kar je živega, je naše — ne moje ali tvoje — naše...« Mozgani so to dojeli, toda srce ni moglo — zanj je bila to muka — streslo ga je ob teh mislih.

Pogledal je svoje dekle, do nedavnega mu je pomenilo vse, da, prav vse — ni ni ga motilo, ko je od drugih slišal, da popolni ljudje ne obstajajo. V njej je videl kre-

post, iskrenost, vse, kar si je želel. Vedno je mislil, da je ni vreden.

Zopet te misli — zakaj...?

»Saj se ni nič zgodilo,« si je govoril, »vse je v najlepšem redu, ne obsojaj je, saj nisi prepričan v njeno krivdo.«

Vrata so zaškripala, morda jih je odprl prepričan, morda kdo drug — ni vedel in tudi ni hotel o tem premišljevati; kočno to zanj ni bilo važno. Odprla so se samo malo, in iz hodnika, kjer je gorela luč, je vdrl v sobo ozek pas svetlobe — osvetlil je njo in njega. Obsijal jo je kot mali reflektor v gledališču igralca z glavno vlogo. Vedno si je želel svetlobe in ta mu je zdaj razkrila vse, v kar je sumil. Z enim pogledom je razumel vse — videl je jasno rdeče na belem. Uničeno je bilo vse, vse, kar je čutil kot svetinjo. Gledal jo je s pol odprtimi usti, gledal jo je kot prikazen. Videl je, kako si je hotela zapeti bluzo, da ne bi opazil njenih belih prsi. Zakaj to?

Ustnice so se mu zganile — a glasu ni bilo slišati. Sedaj je prepozno; prepozno je reči karkoli. Da, da — prav dobro je videl madeže na njeni bluzi. Bili so rdeči madeži, rdeči madeži, madeži, ki jih je pustila na njej roka, ki je malo prej držala čašo z rdečim vinom. Madeži so se mu zazdeli še bolj rdeči, goreli so v njegovih očeh; zapeklo ga je. Zamižal je, ničesar ni hotel videti, to je vedel že prej, madeži niso bili od njegovih rok, niti ne od njenih... samo tega ni mogel verjeti, bil je zaljubljen, bolan od te ljubezni.

Sunkovito je vstal — ustrašil se je. »Le kaj mu je?« Zavrtelo se mu je v glavi, zasovražil je vse okoli sebe, zasovražil je samega sebe; le kako je mogel nekaj verjeti, misliti na nekaj lepega, večnega, — takrat ob potoku je bilo tako lepo... zmeta, zmeta... Samo laž, samo trenutno gnusno uživanje te tu — beži, beži od tod! Stekel je proti vratom, opotekel se je — spotaknil ob ležeča telesa, padel je, se pobral in že je bil zunaj. »Samo stran od tod!« si je govoril, »stran...«

Dekle je ostalo začudenó na tleh, ni si znalo razložiti tega. Vrata so se s treskom zaprla in v sobo se je vrnila tema. Nekaj časa je bilo vse tiho, nato je tišino presekala glas: »Pustite ga, saj danes tako ni bil za nobeno stvar!« In spet tišina.

Ogorka v pepelniku sta ugasnila. Ostal je le pepelnik in pepel...

HOROSKOP

VELJA OD 9. DO 15. MAJA

OVEN (21. 3. — 20. 4.)

NE IŠČI sreče izven družinskega kroga. V poklicnem delu vztrajaj pri svojih stališčih — ščasoma se bo vse uredilo. Obisk te spravi v nemajhno zadrego.

BIK (21. 4. — 20. 5.)

URESNICUJES svoje načrte kljub nasprotovanju nekaterih poklicnih tovarišev, pravzaprav uresničili se bodo. Zberi vse sile: pripravljeno na moralni napad. Nesoglasja dosežejo višek, vendar ne bo tako hudo kot bo prvi vtis. Zaupaj — a glej, komul! Zaradi daril se raznežiš.

DVOJČKA (21. 5. — 20. 6.)

TREBA BO vložiti vse sile za dosego določenih smotrov na poklicnem področju. Z drago osebo zna priti do manjšega, vendar prehodnega spora. Srčna želja se uresniči po sredi.

RAK (21. 6. — 22. 7.)

STARI prijatelji te ne bodo razočarali. V službi se bo nepričakovano nabralo precej neodločljivega dela, ki bo terjalo zbranih živcev in elastičnosti. Nežni glas se po telefonski žici pozabava s teboj.

LEV (23. 7. — 22. 8.)

PRESENECENJE v srčnih zadevah: odprle se bodo nove perspektive, ki ti zapro sapo. Na poslovnem področju bo treba še nekaj prepričevalnih besed, da premagaš nesoglasja kolegov. Nekaj te razburi, toda ne zaleti se z odgovorom. Obisk že pozabljen osebe.

DEVICA (23. 8. — 22. 9.)

KLJUB nekaterim oviram preživiš nekaj lepih trenutkov z drago osebo. Doma se bo nekaj zataknilo, vendar ne trmoglav in ne trobi v rog krivice. Izlet.

TEHTNICA (23. 9. — 22. 10.)

ZA UTRDITEV srčnih vezi vztrajaj pri svojih načrtih; pogledati pa bo treba tudi resnici v obraz. V torek neki osebi nameniš tople bodrilne besede, v četrtek pa osorno zavrneš hinavca. Pismo od daleč.

SKORPIJON (23. 10. — 22. 11.)

LEPA PRILožNOST v sentimentalnih zadevah, vendar prevelika zahtevnost utegne škodovati. Nakup se ti posreči. Zadoščenje, ko zalotiš opraviljivce na delu.

STRELEC (23. 11. — 22. 12.)

V SLUŽBI se energično zavzameš za nekoga, ki je v škripcih. Kdor uživa v ljubezenskih pustolovščinah, bo imel v tem tednu dovolj priložnosti, da ga bo bolela glava in žep.

KOZOROG (23. 12. — 20. 1.)

POKLICNO odgovorne naloge lepo izpelješ, za kar te pohvalijo. Pazi, da te ne bo preveč objela domišljavost. Najdeš izgubljeno stvar.

VODNAR (21. 1. — 19. 2.)

CE SVOJE zamisli dobro proučiš, je uspeh zagotovljen. Posebni izrazi naklonjenosti te prevzamejo. Prijetna pošta.

RIBI (20. 2. — 20. 3.)

ZDAJ se ponuja priložnost za ureditev svojih izjemnih zahtev in si pripraviš načrte za naslednje mesece. Mirno ozračje v srčnih zadevah. V torek zveš za neprijetno resnico.

TELEVIZIJA

SOBOTA — 9. maja

RTV Zagreb — 18.00 Poročila — 18.05 Vrnitev — nadaljevanje mladinske igre — RTV Ljubljana — 19.00 TV obzornik — 19.20 Reportaža o oddaljenih krajih — 19.50 Kaj bo prihodnji teden na sporedu — JTV — 20.00 TV dnevnik — RTV Ljubljana — 20.30 Propagandna oddaja — RTV Beograd — 20.45 Nekoč v svetu, kdo ve katerem — 21.45 Mozaik — RTV Ljubljana — 22.35 Poročila

NEDELJA — 10. maja

RTV Zagreb — 9.00 Kmetijska oddaja — 9.30 Scrijski film za otroke — RTV Ljubljana — 10.30 Po poteh partizanske Ljubljane — RTV Zagreb — 11.00 Otroci pojejo — Evrovizija — 17.45 Avtomobilске dirke za Grand prix — Iz Monaca — RTV Ljubljana — 18.15 Zgodba o starem tramvaju — 19.10 Film iz serije »Laramie« — RTV Beograd — 20.00 TV dnevnik — RTV Zagreb — 20.45 Somrak — ponovitev televizijske drame — 22.00 Poročila

PONEDELJEK — 11. maja
RTV Ljubljana — 10.40 TV v šoli — 15.20 Ponovitev šolske ure — RTV Zagreb — 17.30 Angleščina na TV — 18.00 TV v šoli — RTV Ljubljana — 18.30 Poročila — 18.35 Lutkovni in risani fil-

mi — 19.00 TV obzornik — RTV Beograd — 19.30 Teden-ski športni pregled — 20.00 TV dnevnik — RTV Zagreb — 20.30 Celovečerni film — 22.00 Poročila

TOREK — 12. maja

RTV Beograd — 19.30 Poročila — 19.40 Sprehod skozi čas — 20.00 Svečana akademija ob 20. letnici službe državne varnosti — 21.00 Celovečerni film — 22.35 Poročila

SREDA — 13. maja

RTV Ljubljana — 17.00 Ruščina na TV — 17.30 Angleščina na TV — 18.00 Poročila — 18.05 Carobni gumb — slikanica — RTV Beograd — 18.20 Slike sveta — RTV

Ljubljana — 18.45 Britanska enciklopedija — 19.00 TV obzornik — 19.30 S kamera po svetu — 19.50 TV pošta — RTV Beograd — 20.00 TV dnevnik — RTV Zagreb — 20.30 Propagandna oddaja — RTV Ljubljana — 20.45 Nocoj improviziramo — 21.45 Kulturna tribuna — 22.15 Inspektor Leclerc — film — 22.45 Poročila

ČETRTEK — 14. maja

RTV Zagreb — 10.00 TV v šoli — RTV Beograd — 11.00 Tečaj francoskega jezika — RTV Zagreb — 17.30 Tečaj angleškega jezika — 18.00 Poročila — 18.10 Mendov spored — RTV Ljubljana — 19.00 TV obzornik — RTV Beograd — 19.30 Kakor vam drago —

20.00 TV dnevnik — RTV Zagreb — 20.30 Postrežba točna in solidna — TV igra — RTV Beograd — 21.35 Magnetoskopski posnetek »Praške mladice« — 22.30 Poročila

PETEK — 15. maja

RTV Ljubljana — 17.00 Ruščina na TV — 17.30 Angleščina na TV — 18.00 Poročila — 18.05 Kuharski nasveti — 18.30 Poljudnoznanstvena oddaja — 18.50 Glasbeni kotichek — 19.00 TV obzornik — RTV Zagreb — 19.30 Kantata ob kavi — RTV Beograd — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Propagandna oddaja — RTV Zagreb — 20.45 Ekran na ekranu — RTV Ljubljana — 21.45 Mali komorni koncert — 22.15 Poročila